הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר קדושה

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-איסורי-ביאה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ט 5
הלכה יב 5
הלכה כב 5
פרק ב 5
הלכה ו 5
הלכה י 5
הלכה יב 5
פרק ג 6
הלכה ב 6
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יד 6
הלכה יז 6
פרק ד 6
הלכה טז 6
פרק ה 7
הלכה יב 7
הלכה יג 7
הלכה יד 7
הלכה יט 7
הלכה כה 7
פרק ו 7
הלכה יז 7
פרק ז 7
הלכה י 7
פרק ח 7
הלכה ה 7
הלכה י 8
פרק ט 8
הלכה ו 8
הלכה טו 8
הלכה כא 9
הלכה לו 9
פרק י 9
הלכה י 9
פרק יא 9
הלכה ט 9
הלכה י 9
הלכה יא 10
הלכה יב 10
הלכה יח 10
פרק יב 10
הלכה ד 10
פרק יג 10
הלכה י 10
פרק יד 10
הלכה ח 10
הלכה יג 11
הלכה יח 11
פרק טו 11
הלכה ב 11
הלכה כה 12
הלכה כז 12
פרק טז 12
הלכה ב 12
פרק יז 12
הלכה ב 12
הלכה יג 12
הלכה כ 13
פרק יח 13
הלכה א 13

הלכה ג 13
הלכה ט 13
פרק יט 14
הלכה יח 14
הלכה כב 14
פרק כ 14
הלכה ג 14
פרק כא 14
הלכה ג 14
הלכה ד 14
הלכה טו 15
פרק כב 15
הלכה טז 15

פרק א

הלכה ט

שאין קשוי אלא לדעת. כתב הראב"ד ז"ל יש אונס שהוא פטור כגון שהוא מתכוון לאשתו ותקפתו אחת מן העריות והביאתו עליה או שדבקוהו עכו"ם עליה עכ"ל:

הלכה יב

כמתעסק וכו'. א"א חייבי לאוין לא ידעתי למה קרבן אין כאן:

הלכה כב

המקנא לאשתו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אינו כן דאינו לוקה משום זונה אלא משום טומאה דכל אונס בעד אחד לא קרינן ביה זונה אלא משום טומאה והכי איתא ביבמות בלישנא בתרא דרבה עכ"ל:

פרק ב

הלכה ו

הבא על אשה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אלו השתים אינן אלא לקוברו בין רשעים חמורים עכ"ל:

הלכה י

עבר ונאף וכו'. כתב הראב"ד ז"ל יש בכאן שבוש גדול וטעה בדברי עצמו כי הוא כתב במי שהלכה ארוסתו למ"ה ואמרו לו מתה ונשא אחותה ואח"כ באה ארוסתו אסורה לחזור לו מפני שאחותה צריכה ממנו גט שמא יאמרו תנאי היה בקידושי ארוסה ובהיתר נשא אחותה ועתה הביא אותו הדבר ראיה לכאן שביאת אחות ארוסתו אוסרת ארוסתו ודבר זה שבוש גדול אם אמרו בנישואין שלא נתכוון לעבירה ויאמרו בהיתר נשאה נאמר כן בזנות שיאמרו בהיתר בה עליה. ועוד מה יאמרו שהיה תנאי בקידושיה שלא היה שם איסור ביאת אחותה ולמה תיאסר זו בביאה של זו וכי צריכה [זו] גט לביאתה שתיאסר זו בשבילה. ועל זה היה ראוי לגנוז זה השער עכ"ל:

הלכה יב

מי שנטען וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה המחבר ממשל משלים הוא והם רחוקים מאד אם אמרו בחמותו דגייסא ביה מחמת בתה יאמרו באשה אחרת לאוסרו לדור ולראות בכל השכונה עכ"ל:

פרק ג

הלכה ב

ונאסרה על בעלה. כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי למה נאסרת על בעלה ישראל שהרי אמרו פיתוי קטנה אונס הוא עכ"ל:

הלכה ח

דין חדש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בודאי זה חידוש שלא שמענו אותו מעולם וכי מפני שהבעל הביא עדים יוציאו לזו בסקילה והלא משנה שלימה שנינו כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה ה"ז בחנק. והטעה אותו מה שראה בכמה מקומות דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה וזינתה בעלמא בחנק והכא בסקילה. ויס"ג ואילו מש"ר בסקילה ואינו מתפרש כמו שהוא סובר וקלישת הדעת הוא זה עכ"ל:

הלכה י

נסקלת בבית הסקילה. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש דהלכה כראב"י שלא נאמרו דברי מוציא שם רע אלא כשבעל קודם שיוציא שם רע ואחר כל זאת פתח בית אביה וחכמים גם כן מודים לראב"י דאף בשבעל היה הדין כן ורבי אליעזר לא היה מודה לחכמים עכ"ל:

הלכה יד

מביא אשם אחד. כתב הראב"ד ז"ל גרסינן בכריתות שאם בא על שפחות הרבה אפילו בהעלם אחד חייב אשמות הרבה משום דגופים מוחלקים עכ"ל:

הלכה יז

בן ט' שנים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש שלא מצינו קטן בר עונשין וקרבן זה מן העונשין הוא והיא כמו כן פטורה דהא מקשו אהדדי והכי איתא בכריתות עכ"ל:

פרק ד

הלכה טז

אבל אחר תשמיש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כמה יגיעות יגע בחנם שאף רב יהודה שהיה צדיק שאין כמותו מנע את רבי זירא שלא לבדוק אחר תשמיש שלא יהא לבו נוקפו ופורש שלא אמרו בדיקות הללו אלא באשה העסוקה בטהרות עכ"ל:

פרק ה

הלכה יב
ואם נסתפק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל מה שכתב בזה אין בו הלכה למעשה שאין לנו עכשיו דם טוהר אלא כל מראה אדמומית טמא עכ"ל:

הלכה יג
המפלת חתיכה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הא דלא כהלכתא דהא אסיקנא דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם פליגי ורבנן סברי א"א לפתיחת הקבר בלא דם עכ"ל:

הלכה יד
הפילה חתיכה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הא נמי דלא כהלכתא עכ"ל:

הלכה יט
ואם ראתה דם בבית אביה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כב"ש היא עכ"ל:

הלכה כה
בעת תשמיש וכו' ה"ז דם בתולים. כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו למעשה ולעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש עכ"ל:

פרק ו

הלכה יז
מפני שאין יום וכו'. כתב הראב"ד ז"ל וקראוהו גרגרן וצריך שימור לאותו יום ואפי' לאחר [כמה] ימי נדה ואם עבר עליה יום אחד נקי מתוך שבעת ימי נדה עולה לה לשמור אותו יום י"א שראתה בו עכ"ל:

פרק ז

הלכה י
זבה שפסק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש שדם הקושי אינו סותר ואינו עולה עכ"ל:

פרק ח

הלכה ה
וכבר נקבע וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בלבולים יש כאן ואינו על פי הגמרא עכ"ל:

הלכה י

הרי זו זבה. כתב הראב"ד ז"ל זה הלשון חושך ולא אור עכ"ל:

פרק ט

הלכה ו

מה בין כתם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין זה מחוור שהרי שאל רבי ירמיה על כתם שבבשרה טפין טפין מהו ואם אין לו שיעור מה שאל ועוד כי בדרך אחד נשנו במשנה חלוק למטה מן הצואר ובשרה כנגד בית התורפה ועל כולן אמרו תולה בכל דבר ועוד שקראוהו כתם ואם כדבריו שאינה צריכה שיעור אף היא טמאה ומונה לה מאותה שעה ואינו כן עכ"ל:

הלכה טו

אבל הרואה כתם אחר כתם כו'. כתב הראב"ד ז"ל כל מה שאסף ודיבר בכאן על מה שאמרו בגמרא בעא מיניה רבי זירא מרבי אמי כתמים צריכין הפסק טהרה או לא אישתיק זימנין אשכחיה דיתיב וקאמר תולה כתמה בראייתה כל מעל"ע אמר ר"ל והוא שבדקה רבי יוחנן אמר אע"פ שלא בדקה אמר ליה מכלל דכתמים צריכין הפסק טהרה אמר ליה אין. ועל זאת השמועה שם יסודותיו ובנה בניניו ובחיי ראשי אין צורת השמועה הולכת על פי דרכו ולא מתנהגת על סברתו כלל ואיך יתפרש כתמים צריכין הפסק טהרה על זה הדרך שכתב ואם שאל בין כתם לכתם ויהיה צורך הבדיקה כדי לתלות כתם בכתם ולא תהיה זבה כמו שכתב הוא פשיטא דצריך שהרי אמרנו למעלה שהכתמים שלשה מביאין לזיבה ולקרבן אם לא הפסיקה טהרה ועוד איך הביא ראיה מבין כתם לראיה לבין כתם לכתם ואיך ידע רבי זירא מה יאמר רבי יוחנן בין כתם לכתם ואם שאל רבי זירא בין כתם לראיה אם בתוך מעת לעת מה למדנו רבי יוחנן מה יאמר על זה אם יעקר אותו אפילו בהפסק טהרה או לא ואולי יודה לר"ל שלא יועיל אך לא זו הדרך ולא זו העיר אלא כל הכתמים שאל אף על המביאים לידי זיבה כשתספור שבעה אם צריכה בדיקה כל שבעה ימים לנקיים או בדיקה שנייה אחת באחרונה להפסק כנדה הואיל ולא הוחזקה טומאה מגופה ופשט ליה מתרווייהו דצריכה בדיקה דאפילו כתם שהיא תולה בראיה בעיא בדיקה דנהי דראיה מצלא לה דלא מיקלקלא למפרע טובא אבל מ"מ נקיים בעינן כשאר כתמים ובבדיקה ורבי יוחנן ע"כ לא פליג אלא בהאי שהרי תולין אותו ואינו מטמא למפרע יותר מראיה אבל שאר כתמים המביאים לזיבה או שמקלקלים למפרע מודה דצריך בדיקה. זאת הוא תורת אמת ואין תולין כתם בכתם

שכתב לא נאמר מעולם על זה הענין ואין ראוי לו אלא במשאלת חלוקה ליושבת על הכתם שאינה תולה בחבירתה ושתיהן מקולקלות והוא האמת וכל מ"ש בזה הענין אינו כי אם להג הרבה ויגיעת בשר עכ"ל:

הלכה כא

אפילו מחגור ולמעלה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה אינו אלא בנזדקרה והכי איתא בגמרא עכ"ל:

הלכה לו

אינו מטמא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה אינו אלא אף הבגד מטמא עד שיודע שהוא צבע ע"י הבדיקה עכ"ל:

ואם נסתפק וכו' וטהורה. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה שאין זה הבדיקה לטהר את האשה אלא לטהר את הבגד שאע"פ שיהיה דם מאחר שאינו יכול לצאת אינו מטמא מפני שהוא בלוע שאינו יכול לצאת והוא טהור אבל האשה לעולם טמאה עכ"ל:

פרק י

הלכה י

המפלת דמות נחש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ולפי מה שכתב דבעינן צורת פנים כולה כשל אדם כי הוי גלגל עיניו כשל אדם מה יועיל ובודאי ר' יהושע דאמר הכי לא סבירא ליה דנבעי אפילו חצי הצורה שלמה אלא אפילו בצורה אחת עכ"ל:

פרק יא

הלכה ט

כל בת שתבעוה להנשא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל ראתה שהוא מוזכר בכאן טעות גדולה מן הסופר שאפילו בלא הרגשה היא טמאה ודאי והאי ראתה רצתה היא עכ"ל:

הלכה י

ואם נשאת לת"ח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מה שחילק זה בין ת"ח לשאר בני אדם הוציא אותו ממה שאמרו כי מיקלע רב נחמן לשכנציב הוה אמר מאן הויא ליומא ואקשו עליה מדרבא תבעוה לינשא ונתפייסה ושני דמודע לה מעיקרא והדר אקשי ליה מדראב"י כל הנושא אשה במקומות הרבה על זה נאמר ומלאה הארץ זמה ושני ליה רבנן קלא אית להו ואבע"א רבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו והוא סובר שמתייחדין היו עמהן אחר נישואין ולא בועלין. ואני איני אומר כן אלא כיון שהנשים היו מיוחדות להם ולכשירצו

ישאום פת בסלו הוא ואתרתי קושייתא קא מתרץ לה והא מעשה דבריה דרבינא בי רב חביבא צורבא מרבנן הוה וחש ליה לדרבנן ועוד חופה דאיסורא היכי הוו עבדי וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה עכ"ל:

הלכה יא

דין הכתמים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה שבוש גדול וזהו שאמרנו כתמים צריכין הפסק טהרה ונקיים בעינן ואחר יום מציאה היא מונה עכ"ל:

הלכה יב

כל מה שאמרנו ביולדת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין אני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה לידה ומי יכיר בצורות ויטהר עכ"ל:

הרי היא טהורה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל גם זה טעות שהרי אמרו אין פתיחת הקבר בלא דם הילכך טמאה עכ"ל:

הלכה יח

ואסור לאדם שידבק וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אנו נוהגים אפילו על שלחן אחד וכן כתב רב אחא ז"ל:

פרק יב

הלכה ד

כל הבועל עכו"ם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בד"א שהתרו בו ולא פירש אבל לא התרו בו לא אמרינן הרי אלו משובחין עכ"ל:

פרק יג

הלכה י

אבל מי שבא וכו'. א"א שלא על דרך הלכה היא זו דלדעת רבי יהודה בא"י צריך להביא ראיה אבל לא בח"ל ולדעת חכמים בכל מקום צריך להביא ראיה עכ"ל:

פרק יד

הלכה ח

אלא בזמן שהיובל נוהג וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דעת זה המחבר סתום וחתום ולא פירש מהו אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג ומה הן מצות גר תושב והוא שאין מושיבין אותו בתוך העיר דדרשינן בספרי עמך ישב ולא בעיר עצמה ומצוה להחיותו

דכתיב וחי אחיך עמך וקונה עבד עברי כעכו"ם ואלה הדינים שאינם נוהגים בו אלא בזמן שהיובל נוהג יש מהן שהוא להקל עליו ויש מהן להחמיר עליו שבזמן שאין היובל נוהג יושב אפילו בעיר עצמה שאין קדושת הארץ עליה כשהיתה וקונה ע"ע עד זמן שירצה שאין זמן מיוחד ואלו להקל עליו אבל אין אנו מצווים להחיותו זהו להחמיר עליו וקרוב הדבר להיות מן הטעם כי בזמן היובל היו שומטין והיה יכול להתפרנס שלא בטורח צבור ועכשיו אינו יכול מעתה מקיימין מי שהתנה שלא למול ושלא לטבול כמה שירצה בכל זמן עכ"ל:

הלכה יג

אבל אינו נושא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מכדי רב ששת אמרה לשמעתיה דפליג ביבמות בבני יודן אמתא דאשתחרור ואסר להו למינסב נשי דהדדי ואיהו מוקים לברייתא דקתני ומותר באשת אחיו דנסבה כשהוא עכו"ם ולא דנסבה כשהוא גר מעתה באשת אחי אביו ובאשת אביו דקתני להו כי הדדי חד אורחא אית להו ובדנסבה כשהוא עכו"ם הוא דשרו ליה אבל נסבה כשהוא גר אסור עכ"ל:

הלכה יח

שאם בא העבד וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה לא צריך אפילו לתינוקות וכי משום קורבה נאסרו אלו שיהיו אלו מרוחקים וכל עונשים שבתורה הרי הן מוזהרות כישראל הנקבות עכ"ל:

פרק טו

הלכה ב

אחד ממזר שנשא ישראלית וכו'. כתב הראב"ד ז"ל על הבבא ראשונה אין זה מחוור וקשיא ליה ממזרת דאלו נערות וכו' דפריך התם אי רבי יצחק קשיא ממזרת והמבין יבין עכ"ל:

אלא כהן גדול באלמנה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא נתבאר ולא יתבאר והאומרה לא יתפאר כי טעות גדול היא השתא איסור כהונה דכתיב ביה לא יקח אמרי' בעל ולא קידש לוקה הנך פסולין דלא כתיב בהו אלא ביאה לחודה לא כל שכן והדין נותן שהביאה תאסר כדי שלא ירבה ממזרות בישראל ופצוע דכא כדי שלא תזנה אשתו תחתיו והממזרות רבה עכ"ל:

הלכה כה

קידש אשה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אם רוב עכו"ם ונתגייר קרוב אני להכשיר עכו"ם הוא ונתגייר עכ"ל:

הלכה כז

יראה לי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מצאנו במס' סנהדרין שהולכין בדיני נפשות אחר הרוב ובמס' מכשירין ר' יהודה היא שאמר כן שאם היתה שם שפחה או עכו"ם היא חשודה להשליך עכ"ל:

פרק טז

הלכה ב

בממזרת ודאית וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ובריייתא זו הביאהו לומר כך פצוע דכא מותר בנתינה ולא אמר בממזרת אלמא אסור בממזרת והאי סברא לא נהירא חדא דמתני' קתני ואינן אסורים אלא מלבא בקהל וממזרת לאו קהל הוא ועוד פצוע דכא כהן שמותר בגיורת דרב ששת הכי פשט להו והלא גיורת לכהן אסורה מדאורייתא היא ושריא ליה דלאו בקדושתיה קאי וה"ה לישראל פסול בממזרת ואי אמרת אמאי קאמר בנתינה ליתני בממזרת אימא לך רבותא קמ"ל דאפילו לרבי יהודה דאמר קהל גרים אקרי קהל גר כשר אבל הני דפסולים לא וכ"ש ממזרת דלאו קהל הוא כלל עכ"ל:

פרק יז

הלכה ב

ובעל לוקה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אין השכל מודה בזה שהרי למדו כהן הדיוט מכהן גדול לחלול הזרע בג"ש זונה זונה הלכך כי הדדי נינהו באסורייהו וטעות הוא בידו והטעהו מה שראה בגמרא כהן גדול באלמנה לוקה שתים אחד משום לא יקח ואחד משום לא יחלל והוא סבר דוקא כהן גדול ולא היא אלא משום דלא מיתני ליה בכהן הדיוט חלול דאשה בשלא גמר ביאתו קמיירי דליכא חילול זרע עכ"ל:

הלכה יג

ואינו נושא ב' נשים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא מתחורא זאת הסברא שלא אמרו במס' יומא אלא ביתו אמר רחמנא ולא ב' בתים ואפשר שלא נאסר בב' נשים אלא ביו"כ שמא ימשוך לבו אחריהן ויבא לידי טומאה. אבל הדעת נותנת כן כדי שלא יצטרך לגרש ערב

י"כ אלא שאני מוצא וישא לו יהוידע נשים שתים ויולד בנים ובנות עכ"ל:כבר תמהו גדולים שכוונת הכ' הוא שיהוידע השיא ליואש ב' נשים.

הלכה כ

יצא שמה בעיר שנתקדשה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל איני יודע מהו אבל אין הפרש בקולות בין גרושה לחלוצה ולא בין שאר הקולות חוץ משם מזנה דתלינן בפריצותא ואינשי קרו לה מזנה משום פריצותא ושאר הקולות אם הוחזקו בבית דין שאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני עד שהגיעו קרוב לדברים ברורים חוששין להם עכ"ל:

כמו שביארנו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והוא בהלכות גירושין לא כתב אלא כמו שהוא בגמרא שאם יצא קול שנתקדשה ונתגרשה מותרת לכל אדם קול ושוברו עמו ולא דברו שם על כהונה. מ"מ אמת הוא שאם הוחזק קול בבית דין אסורה לכהן וכן כל קול שהוחזק בבית דין שלא יהא קול הברה חוששין לה ובלבד שלא תהא בתר אירוסין עכ"ל:

פרק יח

הלכה א

שהזונה האמורה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ליתנהו להני כללי שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מעכו"ם ועבד שאין בהן קידושין מיהו כל הפסולים לבא בקהל אם באו עליה פסלוה מן הכהונה ומן התרומה ואפילו חלל משום דכתיב ולא יחלל זרעו מה הוא מחלל אף זרעו מחלל אבל ללקות עליה משום זונה לא עכ"ל:

הלכה ג

וכן הגיורת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אינה משום זונה אלא משום דכתיב בתולות מזרע בית ישראל והכי איתא בקידושין עכ"ל:

הלכה ט

נאנסתי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שאמר דבר חכמה אין שמועתו מתכוונת שאם אמרה לאחר מיתת בעלה לא אמרתי אלא כדי שיגרשני בעלי למה אינה נאמנת והלא לא הודת על עצמו הודאה לאסור ולא נתקבלו דבריה כלל והרי אשה שאמרה א"א אני ואחר כך אמרה פנויה אני ונתנה אמתלא לדבריה נאמנת אף בזו אם היתה קטטה ביניהם אמתלא גדולה היא זו ונאמנת עכ"ל:

פרק יט

הלכה יח

ואם משפחת כהנים וכו'. תימא דהוה ליה לכתוב כהן לא ישא אותה אבל בישראל לא גזרו שיהא צריך לבדוק כ"כ עד ד' אמהות וצ"ע לדבריו שאינו מצריך לכהנים בדיקה יותר מישראל לא ידעתי לפרש נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה דהא לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים עכ"ל:

הלכה כב

כל שקורין לו ממזר וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל אלו שאמרו על שתיקתן שהם פסולים לא אמרו אלא בדורות הראשונים שהיו ב"ד נזקקין לחרפות שאדם מחרף את חבירו כגון הקורא לחבירו עבד יהא בנדוי ממזר סופג את הארבעים וזה ששתק ולא צווח לב"ד כבר הודה אבל עכשיו השותק על המריבה הרי הוא משובח אא"כ קורין לו שלא בשעת מריבה עכ"ל:

פרק כ

הלכה ג

הכהנים שבזמנינו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אף בזמנינו אין כהן אוכל תרומה אלא תרומת ח"ל וכהן קטן אבל תרומת הארץ לא דסבירא לן כרבי יוחנן אליבא דרבי יוסי דאמר ירושה שלישית אין להם עכ"ל:

פרק כא

הלכה ג

אתבונן על בתולה. כתב הראב"ד ז"ל חכמים אמרו האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בהדיה דילמא מחלפא ליה מיניה אלמא אין דרך ת"ח בכך עכ"ל:

הלכה ד

לדבר מכשול וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אבל לא במקום הסתר שלה והכי איתא בנדרים עכ"ל:

הלכה טו

שידור בבית חמיו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אם ייחד לו בית למשכב מותר וכן אכסנאי ובלבד שיישן בטלית של עצמו עכ"ל:

פרק כב

הלכה טז

אסור לת"ח לשכון וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הפריז על מדותיו שלא אמרו חכמים אלא שלא יתאכסן עמה עכ"ל: